

Lukemattomat tuoksut

Eila Särkimäki

Lukemattomat tuoksut,
lapsuuden eteeni kantaa,
lämpöisin ihanin siivin,
muistojen lähteille lennättää.
Kuin keskelle satumaata
uskomattomaan uudelleen vie.

Monen monta muistojen matkaa,
hellää, herttaista
tuoksuissa kohtaan.
Saan kokea menneen,
jota kaipasin.

TUNTOSARVI 28.vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry.

Toimitus: päätoimittaja Katri Pyykkö puh & tekstip. (09) 54953521, toimittaja Raili Karisaari puh. & tekstip. (09) 54953522, Sähköpostil: tiedotus@kuurosokeat.fi tai NKL:n front door -ohjelma toimittajien nimillä.

Toimitusneuvosto: Riitta Ruissalo (pj), Pekka Jaakola, Pekka Juusola, Pentti Kähkönen, Pirjo Aflecht, Raili Karisaari (siht), Katri Pyykkö (päätoimittaja).

Vuosikerta 25 euroa. Lehteä julkaistaan vuodessa 12 numeroa, joista yksi on kaksoisnumero. Lehti julkaistaan isokirjoituksella, pisteillä, äänitteenä, videona, ruotsinkielisenä käännöksenä sekä sähköisenä versiona.

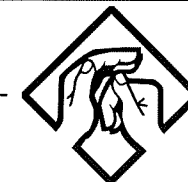
Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00120 Helsinki, Puhelin (09) 5495 350. Tekstipuhelin (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Sähköposti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, **Internet:** <http://www.kuurosokeat.fi>

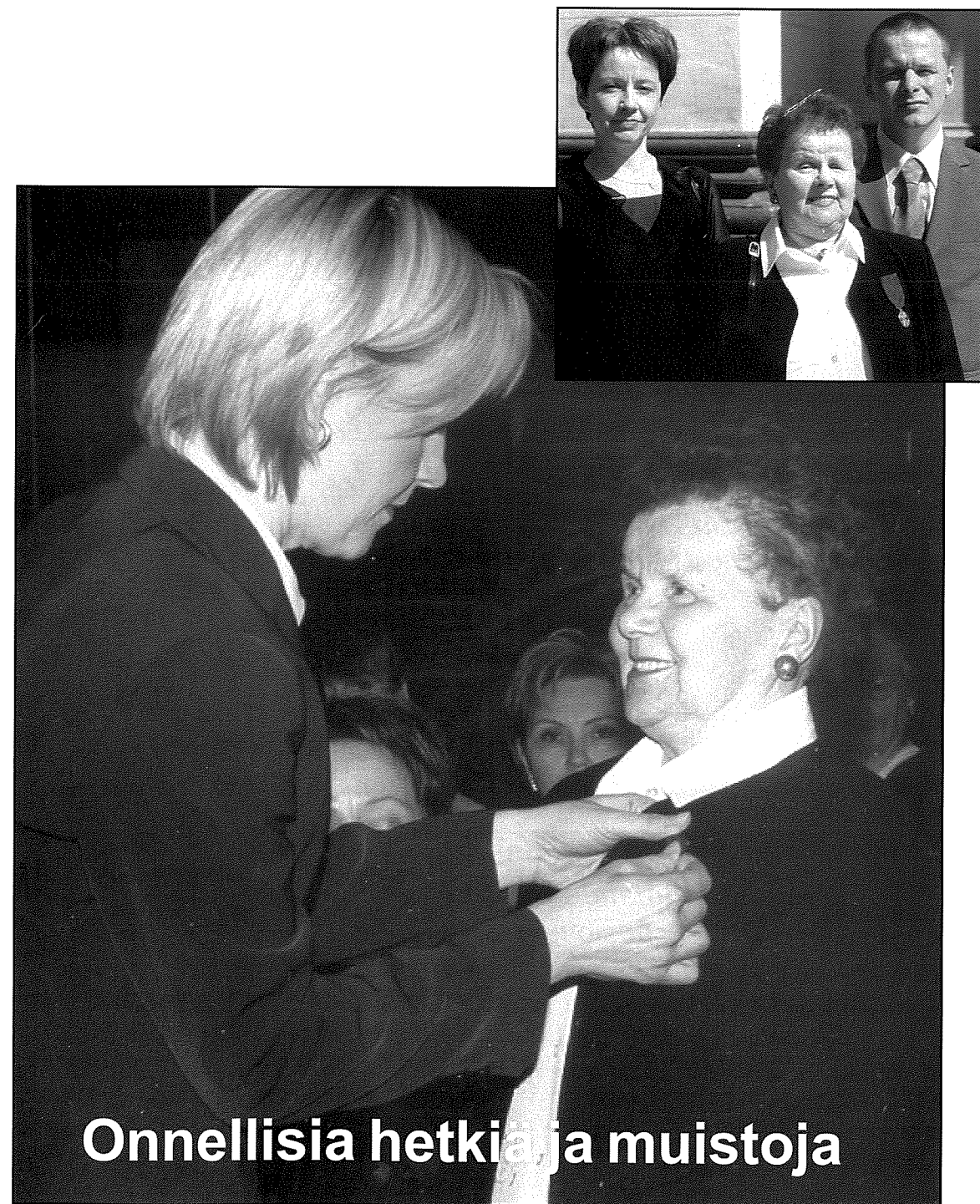
Painopaikka: Cityoffset, Tampere

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Kesä-heinäkuu 6-7/2002

Onnellisia hetkiä ja muistoja

Sisältö

Viisi kysymystä	2
Kesä on täällä: K.Pyykkö	3
Äitiys on onnea - Elsi Kauppiselle Valkoisen ritarikunnan mitali: K.P.....	4
Kati ja hänen avustajakoiraansa Suru – Yhdessä eteenpäin: A. Mikkola	6
Elämän iloinen Veikko: I.Lassfolk-Herler	8
Tuoksuvat menneisyyden aarteet: E. Särkimäki	10
Tuoksujen kuvakirja: O. Hellman.....	11
Tuoksujen lapsuus: H.Kasurinen.....	12
Henkilökohtaisten avustajien järjestelmää kehitetään: K.P	13
Kuurosokeuden määrittely ja järjestön palvelut: T. Pikkujämsä.	14
Mielipide: Keskustelua vammaluokituksesta: M.Ritala	18
Näkövammaisten kirjasto kehittää äänikirjapalveluja: R.Karisaari	19
Sormiaakkosten käytöstä: R. Lahtinen	21
Kupun uusi suunnittelija	22
Lukijan kirje: Loiskis! Menin aivan uppeluksiin: E.Väisänen	23
Runo: Lukemattomat tuoksut : E. Särkimäki.....	24

Kansi: Vuonna 1942 kaikille Suomen äideille myönnettiin vapaudenristi. Vuodesta 1946 lähtien ansioituneille äideille on myönnetty Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitaleja. Kuvassa Elsi Kauppinen saa omansa peruspalveluministeri Eva Biaudelta vuonna 2002. Pikkukuvassa Marja, Elsi ja Ari. Kuvat: K.Pyykkö

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 21.8. Aineiston on oltava toimituksessa 9.8.

Viisi kysymystä

1. Ketkä saivat ensimmäisen Nobelin rauhanpalkinnon vuonna 1901?
2. Mikä on UNHCR?
3. Mikä on Suomen yleisin puulaji?
4. Mitä ovat hieroglyfit?
5. Montako itsenäistä valtiota on tällä hetkellä maapallolla?

Vastaukset:

1. Ensimmäisen Nobelin rauhanpalkinnon 1901 saivat Punaisen Ristin perustajat Henry Dunant ja Frédéric Passy. Punaisen Ristin kansainvälinen komitea oli myös ehdolla rauhanpalkinnon saajaksi. Sille on myönnetty rauhanpalkintoja myöhemmin vuosina 1917 ja 1944 sekä vuonna 1963 yhdessä Punaisen puolikuu järjestön kanssa.
2. UNHCR on YK:n pakolaisavun järjestö.
3. Suomen yleisin puulaji on mänty.
4. Hieroglyfit olivat muinaisten egyptiläisten kirjoitusmerkkejä. Niitä on pystytty lukemaan vasta vuonna 1822, jolloin 1822 Jean Francois Champollion selvitti niiden salaisuuden.
5. Itsenäisiä valtioita on tällä hetkellä 220. Viimeisin itsenäistyneistä maista on Itä-Timor. ■

Kesä on täällä

Kesällä maailman meno rauhoittuu, mutta Suomen Kuurosokeat ry:ssä kesäkin on toiminnan aikaa. Kerhot tekevät kesäretkiään. Tänä vuonna Helsingin seutu on useammankin kerhon kohteena. Kerhoja vierailee esimerkiksi Suomenlinnassa, Tamminiemen Kekkös-museossa, Linnanmäellä ja niin edelleen. Nuoret taas seikkailevat kesällä Muoniossa. Loma- ja liikuntaleirille kokoontuu suuri joukko kuulonäkövammaisia Piispalaan Kannonkoskelle.

Usein järjestön eri tapahtumiin ja tilaisuuksiin osallistujat ovat aktiivisia järjestöihmisiä. Kynnys lähteä mukaan voi tuntua suurelta. Oudot ihmiset pelottavat, outo ympäristö pelottaa tai matka pelottaa. Mutta näihin vieraisiin ihmisiin tutustuu nopeasti, kuulon ja näön heikkouden aiheuttamat ongelmat otetaan huomioon ja turvallisuudesta huolehditaan leireillä ja kursseilla hyvin. Matkustaa voi tulkin tai oppaan kanssa. Kerää rohkeutta, ole hiukan utelias, ja osallistu. Kerhoissa taas pidetään hauskaa, vaikka niissä on vakavaakin asiaa ja tietoa jaossa. Elämännau-

tiskelua hyvässä seurassa kannattaa harrastaa.

Kevät on aina kasvun aikaa. Erilaiset tuoksut valtaavat nenän ja lämmin tuuli tuntuu hyvälle auringonpaisteessa. Kesän tuoksut ja erilaiset hajut ovat voimakkaampia kuin keväen, mutta yhtälailla ne tuovat hienoja muistoja mieleen vuosien takaa. Maun tai hajun tuntemuksen voi laukaista vaikkapa mieleen tuleva muisto, vanha valokuva tai joku aistimus. Muistellessa yhtäkkiä nenä haistaa, miltä tuoksui, ja iho tuntee, miten aurinko lämmitti ihoa. Ajatuksissa ihminen muistaa erilaisia asioista, mutta tässä lehdessä muistellaankin menneitä enemmän aistimuistamisen näkökulmasta.

Kuluneena keväänä on tapahtunut monille mukavia asioita. Elsi Kauppinen sai äitienpäivänä Valkoisen ruusun ritarikunnan ristin ja Kati Alanen sai toivomansa avustajakoiran. Toivotan kaikille muillekin hyviä muistoja tältä kesältä.

Katri Pyykkö
päätoimittaja ■

Äitiys on onnea!

Elsi Kauppiselle Valkoisen Ruusun Ritarikunnan mitali

Teksti ja kuvat: Katri Pyykkö

Äitienpäivänä 12.5. **Elsi Kauppinen** sai 36 muun äidin kanssa Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitalin kultaristein. Tilaisuuden järjestivät Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Sosiaali- ja terveystieteiden Säätytalossa.

Peruspalveluministeri **Eva Biaudet** kiinnitti äitien rintaan mitalit. Presidentti **Tarja Halonen** ja valiokuntaneuvos **Pentti Arajärvi** olivat tilaisuudessa paikalla. He onnittelivat kaikkia mitalinsaaneita äitejä, Elsi Kaupista ensimmäisenä. Ohjelmassa oli myös juhlapuheita ja lasten esityksiä.

Elsiä ei tilaisuus jännittänyt. Sekä mitalin rintaan saaminen että presidentin ja hänen aviopuolisonsa kädenpuristus tuntuivat mukavalta. Elsi viittoi presidentille ”hyvää päivää”. Hän nautti juhlallisesta tilaisuudesta.

Elsillä oli tulkkina hänen tyttärensä **Marja**. Yleisön joukossa oli poika **Ari**. Nyt oli ensimmäinen kerta, kun kuurosokea äiti sai tämän tunnustuksen. Aikaisemmin mitali on myönnetty äidille, jonka lapset ovat kuulonäkövammaisia.

Äitiys onnea ja huolta

Enontekiöläinen Elsi aloitti kuulovammaisten koulun 7-vuotiaana Oulussa. Aviomiehensä **Matin** Elsi tapasi vuonna 1958. Matti on huonokuuloinen. Ammatiltaan hän on hitsari, mutta nykyään jo eläkkeellä. Hän täytti toukokuussa 80 vuotta.

Matti ja Elsi menivät naimisiin 1964. Ensimmäinen lapsi, Ari, syntyi samana vuonna. Vuonna -65 syntyi Marja, **Pekka** -66 ja **Jaana** -68. Vielä vuonna syntyi 1976 iltatähti ja yllätys, **Veli**. Häinkin, kuten kaikki muutkin lapset, on jo lähtenyt pois kotoa ja on radio-toimittajana Helsingissä. Häntä voi kuunnella kuuden aikaan aamulla Radio Mafiassa, nauraa Elsi.

Ari kertoo, että lapset opettelivat kommunikoimaan äidin kanssa ensin sormiaakkosilla. Sitten seurattiin viittomia. Kaikki lapset ovat oppineet viittomakielen. Marja toimi 80-luvun alussa opiskelutulkkina. Pekalla on viittomakielen tulkin kaksivuotinen koulutus, mutta nykyään hän on radioverkkosuunnittelija Teliällä. Matil-

la ja Elsillä on jo 10 lasten lasta. Vanhin on 19 ja nuorin puolivuotias. Yhdellä lapsenlapsista on usher.

Elsille äitiys on onnea. Hän nautti lasten hoitamisesta, vaikka huolta olikin paljon. Hän oli erityisen huolissaan lastensa tulevaisuudesta, kun hänen näkönsä alkoi heiketä 1969. Kun Veli syntyi, Elsi oli jo täysin kuurosokea.

Pattijoki, hyvä kunta asua

Elsi kertoo, että ennen Pattijokea oli ikävää, kun näkö alkoi heikentyä. Naapurin lapsilla oli tapana tehdä kiusaa Elsille. Häntä pelotti päästää pienimpiä lapsia ulos. Tosin lapset selviytyivät hyvin, toteaa iloinen Elsi.

Tilanne muuttui, kun Kauppiset muuttivat Pattijoelle. Siellä oli aloitettu ra-

Tasavallan presidentti Tarja Halonen kätteli ensimmäisenä Elsi Kaupista onnitellessaan vuonna 2002 tunnustuksen äitejä.

kentamaan omaa taloa vuonna 1969. Naapurit ovat olleet mukavia ja hyviä, kertoo Elsi. Jopa niin, että aloite mitalin myöntämisestä Elsille, lähti naapurista, kunnanvaltuuston puheenjohtajalta ja hänen rouvaltaan, joka on Elsin hyvä ystävä.

Ari kertoo, että Pattijoella vammaispalvelut ovat toimineet hyvin. Nyt kunta on liittymässä Raaheen ja Kaupiset toivovat, että palvelut toimivat edelleen hyvin.

Aktiivisesti mukana

Elsi on Suomen Kuurosokeat ry:n perustajajäseniä. Hän kertoo, että hän tuli mukaan järjestön toimintaan jo vuonna 1971. Inger Lindgren ehdotti Elsille, että hän tulisi mukaan. Silloin Elsi huomasi, että on muitakin kuurosokeita. Siitä lähtien hän on osallistunut moniin järjestön toimiin.

Elsi on aktiivinen Oulun kerhon jäsen. Hän on ollut myös luennoimassa Suomen Kuurosokeat ry:n edustajana kuurosokean elämäntilanteesta kunnassa, jossa ei muita kuurosokeita ole. ■

Kati ja hänen avustajakoiransa Suru – Yhdessä eteenpäin

Teksti.: Anu Mikkola, kuvat: Pentti Pietiläinen

Kati Alanen asuu Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa Tampereella. Katilla on vaikea kuulonäkövamma. Hän on saanut avukseen mustan labradorinnoutaja Surun. Suru on ensimmäinen Euroopassa kuurosokealle tullut avustajakoira.

Eräänä toukokuisena iltana kävin kyselemässä Katin ajatuksia ja kokemuksia hänen mustasta aputassustaan Surusta.

Mistä sait tietää avustajakoirasta? Miten innostuit sitä anomaan?

”Ensimmäisen kerran kuulin eräältä tuttavalta, että tällaisia koiria on, ja että mä voisin hakea vaikka sellaista pientä koiraa. Sen voisi opettaa esimerkiksi hyppäämään syliin. Apuvälinenäyttelyssä oli avustajakoiria, ja kuulin niistä enemmän. Kuulin avustajakoirien vetävän pyörätuolia, joten halusin isomman koiran”.

Kuinka kauan kesti anoa avustajakoira?

”Vuosi sitten syksyllä lähetin hakuksen. Pääsin vuosi sitten tammi-

kuussa haastatteluun. Minulle luvattiin koira vuoden päästä. Niillä ei sillä hetkellä ollut mustia ja mä halusin mustan, että näen missä se menee”.

Minkälainen Surun koulutus oli ja kauanko se kesti ennen käyttöönotto-ottokurssia? Montako kertaa tapasit Surun ennen kahden viikon kurssia?

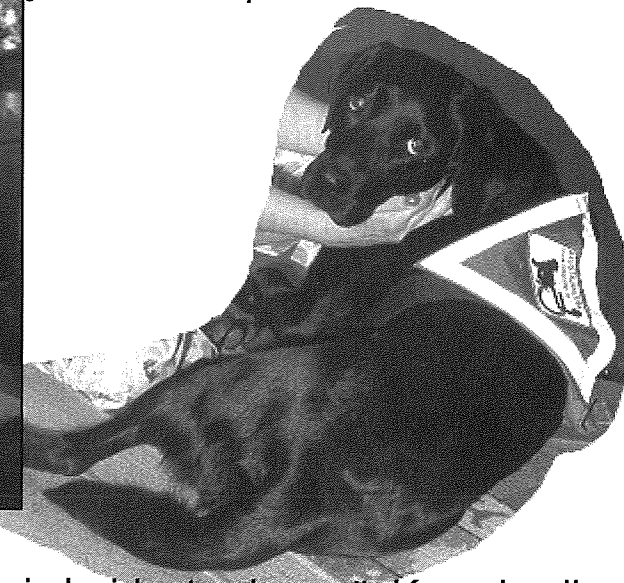
”Mä tapasin Surun kolme kertaa kevään aikana. Se täyttää nyt syksyllä kolme vuotta. Se on käsittääkseni ollut puolitoista vuotta koulutuksessa ennen kuin se tuli mulle. Viimeinen puoli vuotta, eli tämä kevät, oli sellaista räätälöimiskoulutusta, eli Surulle opetettiin juuri niitä taitoja, joita se minun kanssani tarvitsee”.

Mitä Suru sinun kanssasi tekee? Mitkä ovat Surun tärkeimmät taidot joiden avulla se sinua auttaa?

”Surun kaikista parhaiten toimiva taito tällä hetkellä on ota-käsky. Se nostaa kaikkea, mikä putoaa ja mikä on pyörätuolin edessä lattialla, jota en edes näe, mutta on minun tielläni. Kun sille sanoo ”ota”, niin Suru ottaa

Anun Suru-koira on musta labradorinnoutaja. Kuvissa sillä on selässään kankainen kolmio, joka kertoo, että kyseessä on avustajakoira eli aputassu.

ja antaa minulle. Suru antaa tosi nädisti käteen kaikkea tavaraa. Se hakee kaikkea, kun sille osoittaa, että ota. Suru ilmoittaa, kun ovikello soi ja herättää minut, kun herätyskello soi. Surulle opetetaan ovien kiinni vetämistä, kun se käy ulkona takapihal- la. Pyörätuolia Suru ei vielä vedä. Päätettiin, että Hervannassa on turvallisempaa, kun ei ryntäillä autojen joukossa. Surua opetetaan vetämään ehkä joskus myöhemmin. Nyt Suru kulkee hienosti vierellä vetämättä, mikä on sille nyt tärkeämpää”.

Minkälainen oli käyttöönottokoulutuskurssi ja minkälaista tietoa ja käytännönneuvoja sait?”

Aluksi kurssi tuntui tiiviiltä ja raskaalta. Oli niin paljon opittavaa, mutta lopua kohti oli kiva leiri. Toisella viikolla oli luentoja koiran lääkkeistä, ruuis-

ta ja hoidosta yleensä. Kurssin aikana käytiin monta kertaa harjoittelemassa liikkumista kaupungilla sekä harjoiteltiin koiran tottelevaisuutta eli miten käsketään istumaan tai makamaan. Harjoiteltiin myös sanoja, joita käytetään ulkona.

Miten alku kotona kurssin jälkeen on sujunut?

”Pieniä alkuvaikeuksia on ollut. Suru tuntui varastavan pöydältä kaiken mikä vähänkin kelpasi syötäväksi, ja sitten sen vatsa meni sekaisin. Siitä selvittiin, kun opin pitämään kaikki laatikoissa ja kaapeissa. Muuten on sujunut tosi hyvin. Ulkona kävely sujuu jo hyvin. Kaupassa leipäosasto vähän kiehtoo Surua. Avustajakoiran saa viedä kauppoihin, apteekkiin ja lääkäriin eli kaikkiin paikkoihin minne itse menee. Suru ei pelkää autoja

eikä pyöriä. Surusta on tullut kaupunkilaiskoira”.

Mitä toivot tulevaisuudelta Surun kanssa? Miten teidän yhteistyönne tulee sujumaan ja mitä uusia avustamiseen liittyviä taitoja Suru voisi oppia?

”Jos tätä menoa jatkuu niin meidän suhteemme kehittyi erittäin hyvin. Suru tuntuu oppivan kaiken aikaa lisää. Meillä käy tiiviisti peesareita, jotka opettavat ja auttavat minua opettamaan Surulle uusia taitoja kaiken aikaa. Kerran kahdessa vuodessa järjestetään sellainen testi, jossa tarkistetaan ovatko avustajakoiran taidot säilyneet”.

Kuinka monta avustajakoiraa on tällä hetkellä Suomessa?

”Näitä on kolmisenkymmentä. Vuodessa koulutetaan noin viisi aputasua. Paljon koiria alkaa mennä eläkkeelle siirtyvien koirien tilalle. Jonossa on paljon ihmisiä, jotka haluaisivat avustajakoiran. Avustajakoirat ovat Invalidiliiton omistuksessa, vain koiran ylläpito jää haltijan maksettavaksi. Avustajakoiratoiminnan rahoitus ei ole vielä kunnossa, joten toivotaan, että yksityiset ihmiset ja yritykset ottaisivat kummikoiria, sillä koulutetut avustajakoirat maksavat mammonaa”.

Onnea Katin ja Surun yhteiselle taipaleelle! ■

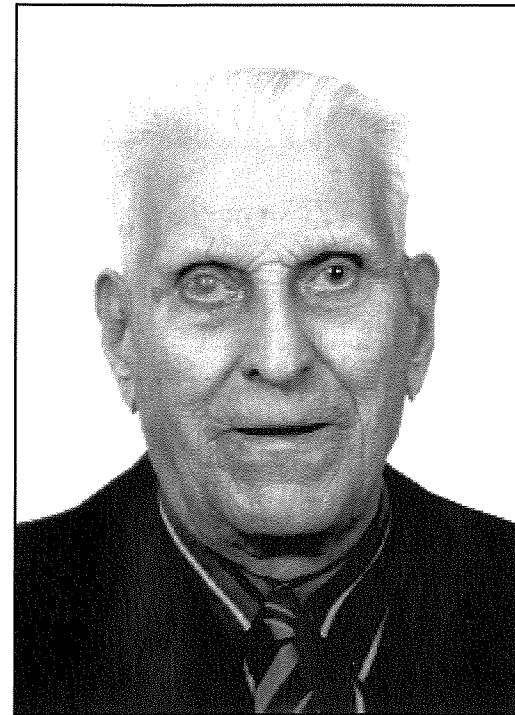
Elämän iloinen Veikko

Inga Lassfolk-Herler

Elämäniloinen **Veikko Kallio** täyttää 90 vuotta. Hän on syntynyt Isokyrössä, jossa hän vietti lapsuutensa ja kävi koulua. Kun Veikon äiti kuoli hänen tätinsä vei hänet Vaasaan ensimmäisen kerran. Toisen kerran Veikko lähti Vaasaan kylään vuonna 1935. Tällä kyläreissulla hän on edelleen.

”Olin kyllä suunnitellut lähteä kotiin, mutta sanottiin: ’Älä lähde vielä. Hae töitä Vaasassa’. Seuraavana päivänä olinkin töissä Finlaysonin puuvilatehtaalla, ja siellä olin yli 30 vuotta.”

” Näkövamma haittasi työntekoa, ja pyysin lupaa jäädä eläkkeelle. Eläke minulle myönnettiin 1970. Sitten vaimoni väitti, että minulla on huono kuulo. Minä en ollut samaa mieltä, mutta lääkärinaika tilattiin. Lääkäri sanoi että näin on asia, ja samalla sain ensimmäisen kuulokojeen vuonna 1985.”

Veikko tapasi Kurikasta tytön, josta tuli hyvä vaimo. He menivät naimisiin vuonna 1941. Yhdessä vietettiin 49 vuotta. Mutta nyt Veikko on ollut jo 11 vuotta yksin.

”Vaimoni kanssa keskusteltiin mitä sitten, kun toinen kuolee. Minä sanoin, että jos sinä kuolet ennen minua, niin minut pitää viedä palveluasumiseen. Mutta minä asun edelleen kodissamme ja pärjään hyvin. Minulla käy kotipalvelu, saan ateriapalvelua ja minulla on tarvittavat apuvälineet. Sukulaiset ja ystävät pitävät yhteyttä.”

Veikko lukee paljon. Äänikirjojen kuuntelemisen hän aloitti jo vuonna 1962. Tällä hetkellä hän lukee Kyllikki Viro-laisen kirjaa ”Kolmas elämä”.

”Jos en lue kirjoja, kuuntelen radiota. Olen kiitollinen, että on Uutislehti ja Tuntosarvi. Niissä on paljon mielenkiintoisia asioita. Odotan aina perjantaita ja Uutislehden tuloa. Huonokuuloinen saa hyvin selvää siitä. Se luetaan sopivan hitaasti ja selkeällä äänellä.”

Veikko on kerhoaktiivi. Hän käy kuurosokeiden kerhossa ja näkövammaisten kerhossa. Lisäksi hän on aina lähdössä tapahtumiin ja kursseille.

Veikko kertoo, että hän liikkuu aika vähän, koska aina pitäisi olla kaveri mukana. Hän on sotaveteraani ja käy joka vuosi veteraanikuntoutuksessa Härmän Kuntokeskuksessa 2 viikkoa kerrallaan. Veikko kertoo, että siellä on hyvä olla.

”On hyvän veteraaniystäväni ansioita, että lähdin mukaan. Hän oli usein kysellyt minua mukaan, mutta minä vastasin, että en tule. Lopuksi annoin periksi ja lähdimme yhdessä kuntoutukseen. Ja sitä en ikinä kadu. Parhaat kiitokset veteraani ystävälleni, joka sai minut mukaan.”

Veikolla on positiivinen elämän näkemys. ”Minulla on ollut hyvä elämä, vanhemmat, lapsuus ja vaimo.” Se korostuu, kun hän sanoo: ”Olen ajatellut elää 100-vuotiaaksi.” ■

Tuoksuvat menneisyyden aarteet

Eila Särkimäki

Tuoksut tuovat usein mieleen muistoja menneisyydestä. Tuoksuelämys voi olla mukava myönteinen kokemus. Joskus harvoin se voi myös ahdistaa mieltä. Joskus on vaikea tavoittaa elämyksen alkuperäistä aiheuttajaa. Mieleen ei palaudu riittävästi tietoa aikaisemmasta kokemuksesta. Elämys vain jollakin tavalla koskettaa sisimpäämme ja tuo mieleen jotain hyvin tuttua – ennen koettua. Joskus taas tuoksuelämyksen myötä muistaa kirkkaasti jonkun vanhan, vuosien takaisen asian, aivan kuin se olisi tapahtunut hetki sitten.

Elämykset ovat mielellemme tärkeitä. Useimmiten ne tuottavat mielihyvää ja muistuttavat myönteisestä kokemuksesta. Ne ovat voimanlähde ja erittäin merkityksellisiä kuurosokeille. Omakohtaisesti koettu elämys on aina aidompi kuin toisen kautta saatu. Aika kultaa erilaisia kokemuksia, joten tuoksuelämykset ovat useimmiten hyvin myönteisiä. Ne ovat arvokkaita muistoja samoin kuin näkemisen, kuulemisen ja makujen kautta kertyneet muistot. Elämys herättää myös kaipuuta menneeseen hyvään, ja koettu muisto antaa mahdollisuuden kokemusten kertaamiseen.

Vuodenajat tuoksuvat erilaisilta. Kaikista niistä jää mieleen jotain suloisia ja hyvää. Kevään tuoksut herättävät meidät ja antavat uusiutumisen ja kasvun voimaa. Meidän sisällämme versoo uudistumismieli keväällä. Kevään tuoksut herättävät usein toivoa edessäpäin olevasta ikimuistoisesta kesästä. Kesään kohdistuu paljon odotuksia ja toiveita. Kesä on lemmen ja rakkauden aikaa. Romanttikkaa romanttisessa, huumaan tuoksuisessa, lämpimässä ja valoisassa ympäristössä.

Keväinen tuoreen ruohon tuoksu enteilee kesän suloa. Tuoksua, tuoksua miljoona tuoksua rakkauden.. Tuomien tuoksu aivan kesän alussa on minulle juhlava, helpottava, mutta samalla haikeaa kaipausta aiheuttava tuoksu. Suvivirteen ja tuomentuoksuun päättyivät opinvuodet juhlallisesti. Samalla oli eron ja jäähyväisten aika. Silloin monet ystävyssuhteet päättyivät, niin päättyi suuri ensirakkauskin. Kesänlaitumille lähdin joskus turvattomin mielin, varsinkin jos syksyllä en ollut palaamassa samaan paikkaan. Vaikeasti kuulo- ja näkövammaisena uuden polun aloittaminen oli työlästä. ■

Tuoksujen kuvakirja

Oiva Hellman, kuva: R.Karisaari

Omallalla kohdallani voisin puhua todella tuoksujen- ja makujen kuvakirjasta, kun puhun osasta menneisyyttäni. Mielikuvat puun kanssa askartelusta, ja erilaiset puun ja tervan tuoksut liittyvät voimakkaasti lapsuuteeni.

Samoin on ruuantuoksujen laita, koska minun lapsuuteni ja nuoruuteni osuivat ns. korttiaikaan. Kaikki ruoka oli silloin arvossaan. Vielä tänä päivänäkin eräät leiväntuoksuun ja makuun liittyvät mielikuvat tulevat voimakkaina niiltä ajoilta.

Etenkin eräs joulukuukausi on jäänyt lähtemättömästi mieleeni juuri siitä syystä, että toinen pääruokalaji oli äidin leipoma rukiinen joululimppu, toinen oli uunissa paistettu siian kimpale, ei siis mikään kinkku. Muutamia keitetyjä kuoriperunoita oli, mutta niistä ei kaikille kahdeksalle perheenjäsenelle riittänyt syötäväksi.

Koska isäni, vaarini ja enoni olivat vanhanajan hirsikirvesmiehiä, muistan tuoreiden hirsien ja rakennusten tuoksun, kun esimerkiksi katselen jotain uutta rakennusta nykyisessä ympäristössäni. Tervan tuoksu, joka kyllä harvemmin enää nykyisin sat-

tuu nenään, sekä jutut ja kuvat, jotka kertovat menneistä ajoista, tuovat mieleen osan lapsuuttani.

Poikasena olin vaarini kanssa tervanpoltossa keväisin, jo monena vuonna ennen kuin menin kouluun. Muistan aina nuo nostalgiset kevätaamun hetket, kun vanhemman veljeni kanssa menimme päästämään vaarin yövuorosta nukkumaan. Jäimme kahdestaan päivän ajaksi vahtimaan tervahautaa ja pitämään yllä sopivaa tulta.

Vielä päiväkausia tervanpolton päättymisestä haisimme tervalle, olimme kasvoiltamme ja käsivarsiltamme mustia kuin neekerit. Kun joskus vielä katselen kirjoista tai lehdistä kuvia vanhasta ranta-asutuksesta, tulvataa mieleeni voimakkaana tervattujen veneiden ja lahoavan kaislan unelias ja salaperäinen tuoksu.

Tuo veneiden ja kaislan tuoksu oli miltei käsin kosketeltavissa, ja se oli osa silloisten rantojen rikkumatonta rauhaa. Tuota rauhaa jonkun verran häiritsi syyskesällä mukaan tuleva puutarhojen ja kypsyvien omenien tuoksu.

Kun syyskesällä saatan aamuisin liikuskella luonnossa, ja esimerkiksi joku mehiläinen on myöhäisellä retkellään kohmettunut yöksi johonkin kukkaan, saattaa tästä kohtaamisesta syntyä ajatuksissani melkoinen tuoksujen ja kuvien "kuvakirja". Saatan elävästi aistia vuosikymmenien takaisen aamun tuoksun, kun olin kouluun menossa, halki peltojen ja niittyjen syksyisen harmonian.

Vanhojen rakennusten kuvia katsellessa, olen usein ajatellut minkä näköisiä rakentajat ovat olleet, ja minäkalaisia hajuja he ovat uuteen rakennukseen jättäneet. Joissakin rakennuksissa on nimittäin sellaisia ominaishajuja jotka säilyvät niissä vuosikymmeniä ja joiden alkuperää hyvälläkään mielikuvituksella ei voi seilittää.

Yleisesti ottaen olen sitä mieltä että ihminen saa olla paljosta kiitollinen Luojalleen siitä, että hänellä on mahdollisuus eri aistiensa kanssa olla mukana tässä luonnon suuressa tajunnanvirrassa. Sieltä hän voi halutesaan ammentaa itselleen uusia elämän energioita. ■

Tuoksujen lapsuus

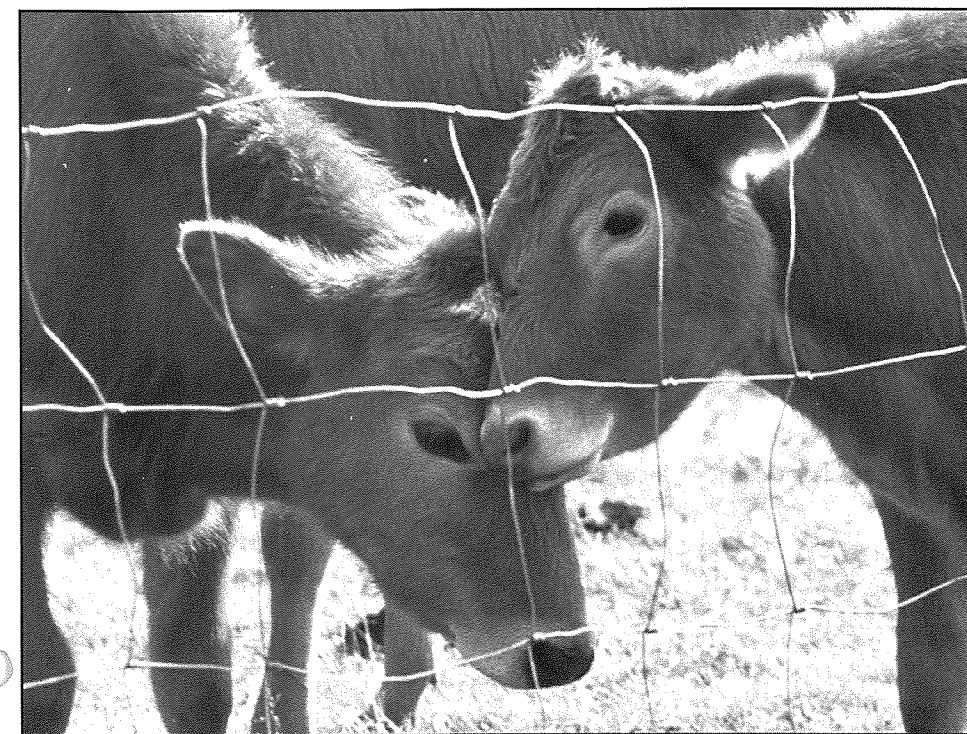
Hilkka Kasurinen, kuva: R.K

Minun mummolani, Harvalan talo Ylivieskassa oli vanhanaikainen maalaistalo karjoineen. Yhä vieläkin elää muistoissani hajut savusaunasta ja tunkion lannan haju. Lannantuoksu oli ainaista varsinkin tuulisella tai sateisella säällä. Se oikein voimistui ja levisi kaikkialle. Siihen totuttiin.

Mummolla oli ohje rohtuneille jaloille: "Mäne tuonne lämpimään lehmänlantaan tepastelemaan ja levitä sitä sääriin asti. Sitä on tuolla paksulta lautumella."

Meninhän minä mummon käskystä. Mummo itse seiso iaitaa vasten ja seurasi lannassa rätläämistä kehottaen minua levittämään sitä sääriin. Tulihan sitä hipaistua lantakäsillä tukkaa silmiltä sivuun, ja samalla lantaa oli otsassa ja poskilla. Sitten oli mentävä savusaunaan pesulle. Sauna oli lämmitetty yleensä usein piikojen ja talonväen iltapesua varten.

Savusauna oli mulle kauhia pesupaikka. Huusin: "Savua mennee mahaan, savua mahaan ja silimiin." "On paha olla", huusin, ja lähdin karkuun mummo perässä. Ulkona pestiin sitten

lehmän lantaa. Lopuksi voideltiin paksulla kermalla ja pantiin lampaanvilasukat jalkaan. Aamulla jalat olivat niin sileet ja pehmoiset. Tämöiset olivat minun isomummon ohjeet. Tokkopa tätä kukaan on rohjennut käyttää.

Pelloille levitettävän lannan tuoksu on kiehtonut minua aina. Kun näen suuria peltoja junan tai bussin ikkunasta, silloin minä vaivun lapsuuteni peltoon ja lannanhajuun. Olin kovin yksinäinen, ja vajosin omiin ajatuksiin usein. Herätessäni minä jotenkin riehaannuin, ja sain pontta uusiin kepposiin. Masennus jotenkin häipyi. Maaseutu, pellot ja lannanhaju on antanut minulle paljon kasvuvoimaa.

Lapsuuteni makuja olivat uuniruuat ja kesän herkulliset muikkuperunat.

Isossa leivinuunissa paistettu ohut lämmin rieska, vastakirnutun voin ja kirnupiimän kanssa oli niitä suurimpia herkkujani.

Piipun savukin tuo muistoja ison talon leivinuunista, jossa paistettiin lämmintä maukasta maalaisleipää. Sen maku on

vieläkin tuntona muistissa ja makuhermoissa. Leipä se on, joka on tiellä pitänyt.

Nykyään, kun näen tai vaistoan kuusi- ja mäntymetsää, tulee pihkan maku suuhun. Lapsena pidin pihkaa purukumina, jota pureskelin. Sitä kaivelin puunrungosta. Siihen oli oikein himo. Sehän on tavallaan pahan makuista, mutta makuun tottui ja sitä oli niin kuin nyt purukumia mukava pureskella. Nielaista sitä ei kuitenkaan saanut.

Aina auringon laskiessa tuli iltakaste. Se höyrysi ja antoi vahvan tuoreen heinäntuoksun. Pohjanmaan kasvillisuus oli upea näky. Hyvät talvet ja kuumat kesät ukkossateineen antoivat ikimuistoiset tuoksut, joita en voi ikinä unohtaa. Kaupunkilaisytytön mummon luona koetut kesät ovat muistoissa rakasta aikaa. ■

Henkilökohtaisten avustajien järjestelmää kehitetään

Katri Pyykkö

Vammaispalvelulain mukaan henkilökohtaisen avustajan työnantaja on avun tarvitsija. Korvauksen saa kunnalta avustajan palkkaukseen kokonaan tai osittain. Monet vammaisjärjestöt ajavat sitä, että avustaja olisi subjektiivinen oikeus.

Vammaispalveluasetus määrittelee, kuka on oikeutettu avustajaan. Avustajan saa, jos tarvitsee runsaasti toisen henkilön apua kotona jokapäiväiseen elämään liittyvissä asioissa tai tarvitsee apua kodin ulkopuolella asioiden hoitamisessa, opiskelussa, harrastuksissa, työssä tms.

Avustajatoiminnassa on ongelmia. Palvelun saaminen vaihtelee eri puolilla Suomea. Avustajan työoikeudelliset asiat ovat epäselviä. Hänen palkkaajallaan, vammaisella tai sairaalla henkilöllä, ei ole niistä riittävästi tietoa. Avustajaa ehdottomasti tarvitsevilla ei ole aina taitoja ja tietoja ryhtyä avustajan työnantajiksi. Avustajilla ei ole koulutusta työhönsä ja heidän palkkansa yms. vaihtelee satunnaisesti.

Ennen virkakautensa loppua peruspalveluministeri **Soininvaara** asetti työryhmän kehittämään avustajajärjestelmää. Työryhmän tavoitteena on rakentaa malli, jossa kunta maksaisi avustajakulut 20 tunnilta viikossa. Tämän ylittävien tuntien kustannukset jaettaisiin Kelan kanssa. Kunnat maksaisivat 30 prosenttia, Kela 70 prosenttia. Järjestely tasaisi kuntien välistä kustannusjakoa. Kela saisi varat kuntien yleisestä valtionavustasta siirrettynä. Rahat siis otettaisiin kaikilta kunnilta, ja tuki tulisi sinne, missä avustajia tarvitaan. Kuntaliitto on suhtautunut asiaan melko myönteisesti.

Työryhmällä oli aikaa työskennellä toukokuun loppuun asti. Tavoitteena on saada uudistus aikaan jo ensi vuodeksi.

Lähteet: Korppi, Matti: Työryhmä tutkimaan henkilökohtaisen avustajajärjestelmän kehittämistä. Invalidityö 6/2000, s. 6-7.

Könkkölä, Kalle: Avustajia lisää. Vaino 1/2002 s. 2. ■

Kuurosokeuden määrittely ja järjestön palvelut

Terhi Pikkujämsä

Yhteispohjoismainen kuurosokeuden määritelmä on hyväksytty vuonna 1981. Määritelmän hyväksyi Pohjoismaisen ministerineuvoston alainen vammaisasiain lautakunta. Määritelmä on kuurosokeiden työryhmän vuonna 1971 ehdottama yhteispohjoismainen määritelmä. Sitä on täydennetty erikoislääkärikokouksissa erilaisilla lausunnoilla. Määritelmän nykyaikaistamista on mietitty esimerkiksi pohjoismaisissa kuurosokeiden yhdistyksissä 1990-luvulla. Myös oma järjestömme on tehnyt oman määritelmän, jota on käsitelty pohjoismaisten puheenjohtajien kokouksessa.

Sekä vanhan ja järjestömme oman määritelmän ydin on, että kuurosokeus ja kuulonäkövammaisuus aiheuttaa toiminnallisia ongelmia. Näkö- ja kuulovamman yhdistelmä vaikeuttaa kommunikointia, vuorovaikutusta, tiedonsaantia, liikkumista ja orientoitumista ympäristöön. Kuurosokeus edellyttää erityiskommunikaatiomenetelmien käyttöä.

Kuulonäkövamma arvioitava ihmisen arjessa

Toiminnallisen kuurosokeuden määritelmän käytössä on tiettyjä ongelmia. Kuulo- ja näkövammaisuus on lääketieteessä määritelty numeroluokituksilla. Nämä luokitukset määrittävät myös, millaisia apuvälineitä tai muita etuisuuksia henkilön on mahdollista saada.

Pelkkä luokitus ei kuitenkaan pelkää kerro sitä, miten henkilö pystyy käyttämään jäljellä olevaa näköään tai kuuloaan. Tilanne on parhaiten arvioitavissa henkilön arkisessa toimintaympäristössä. Lääketieteelliset näkö- ja kuuloarvot ja luokitukset ovat tällöin tukena, kun toiminnallista kuulo- ja näkövammaa arvioidaan. Siksi silmä- ja korvalääkärin vastaanotolla kuulonäkövammaisen henkilön pitäisi kertoa niistä ongelmista, mitä on hänen arkielämässään. Näin lääkäri osaisi arvioida vamman aiheuttamia haittoja paremmin.

Jo vuosia sitten on sovittu, että keskussairaaloiden silmäklinikan pitäisi arvioida kuuluuko henkilö kuurosokeisiin eli vaikeasti kuulonäkövammaisiin. Mutta ongelma on se, että korvalääkäri huomioi vain harvoin heikosta näöstä tulevan toiminnallisen haitan ja silmälääkäri heikosta kuulosta tulevan toiminnallisen haitan.

Lääketieteellinen näkövammaisuuden määritelmä

Näkövammaisuudelle on erilaisia määrittelyjä. Yleisesti näkövammaisena pidetään henkilöä, jolla on näön alentumasta huomattavaa haittaa jokapäiväisissä toiminnoissa. Tällä hetkellä käytetään näkövammaisuudesta Maailman terveysjärjestö WHO:n luokitusta. Heikkonäköinen on henkilö, jonka paremman silmän näöntarkkuus on lasikorjauksen jälkeen alle 0.3 tai jonka näkö on muusta syystä vastaavalla tavalla heikentynyt. WHO:n luokituksissa heikkonäköisiin luetaan luokat 1. heikkonäköinen ja 2. vaikeasti heikkonäköinen.

Sokeana pidetään henkilöä, jonka paremman silmän näöntarkkuus on lasikorjauksen jälkeen alle 0.05 tai jonka näkökentän halkaisija on alle 20 astetta. WHO:n luokituksessa sokeita ovat luokat 3. syvästi heik-

konäköinen, 4. lähes sokea ja 5. täysin sokea.

Lääketieteellinen kuulovammaisuuden määritelmä

Kuulovammaisuus luokitellaan myös vastaavasti. WHO:n ja Euroopan unionin luokitus jakaa kuulovian vaikeusasteen lievään, keskivaikeaan, vaikeaan ja erittäin vaikeaan. Kuulovian vaikeusastetta voidaan kuvata niin sanotulla sosiaalisen kuulon käsitteellä. Kun on sosiaalinen kuulo tallella, ihminen selviää vaivatta esimerkiksi keskusteluissa. Sosiaalisen kuulon rajana pidetään yleensä 30 dB:n kuulon alentumaa. 60 dB:n kuulon alentuma häiritsee jo selvästi normaalia puheen kuulemistä. Ilman kuulokojetta puhetta on mahdoton erottaa silloin, jos kuulokynnys on suurempi kuin 90 dB huonompia.

Kuulonäkövamma - ei pelkkiä numeroita

Pelkästään numeroilla ei kuulonäkövammaisuuden laatua pysty selvittämään. On mietittävä, paljonko kuulon ja näön puutteesta haittaa arjen toiminnoissa. Lisäksi on hyvä ottaa huomioon ikä sekä arvioida henkilön kyky käyttää jäljellä olevaa näköä ja kuuloa ja arvioida tarvitseeko hän näön ja kuulon puutteita korvaavia

taitoja. Myös sillä on vaikutusta, jos kuulo ja/tai näkövamma on etenevä.

Kun haetaan Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenyyttä, on lääkärintodistuksesta selvittävä kuulonäkövammaisen sairausdiagnoosi sekä tarkempi selvitys näöstä ja kuulosta.

Lisäksi jäseneksi hakeva tarvitsee nykyään aluesihteerin kirjoittaman arvion näkö- ja kuulovamman toiminnallisesta haitasta. Aluesihteerin käy asiakkaan kotona ja keskustelee hänen kanssaan näkö- ja kuulovamman haitoista. Johtava aluesihteerin varmistaa arvion.

Lääkärintodistuksen perusteella vaikeasti heikkonäköinen ja vaikeasti kuulovammainen pääsee jäseneksi. Mutta vaikeasti heikkonäköiselle keskivaikeakin kuulovamma tuo erittäin paljon ongelmia arkipäivään ja toisinpäin.

Ikääntyneet aluesihteeritoiminnan asiakkaana

Aluesihteerityössä palvellaan asiakkaita, ei pelkästään järjestön jäseniä. Palvelut tarjotaan kaikille vaikeasti kuulonäkövammaisille ja kuurosokeille, jotka tulevat asiakaskuntaan.

Ikääntyessä jokaisen kuulo ja näkö heikkenee. Järjestön toimintaan mu-

kaan tulevilla uusilla ihmisillä on paljon yli 65-vuotiaita, jopa yli 75-vuotiaita. Näön ja kuulon heikkeneminen liittyy elintoimintojen heikkeneeseen, johon ei ole parannuskeinoja. Ikääntyneillä ovat samat arkipäivän elämään liittyvät ongelmat kuin nuoremmilla. Lisäksi monet muut sairaudet voivat tilannetta pahentaa. Henkilöt tarvitsevat tietoa etuisuuksista, palveluista, apuvälineistä, harrastusmahdollisuuksista ja jne. Kommunikaation vaikeutuminen voi eristä, vaikka henkilö asuisi laitoksessa.

Aluesihteeritoiminnassa on ollut pakko alkaa miettiä, mihin työaika riittää. Yhteistyötä on tehostettava kuntien sosiaalitoimen kanssa. Ikääntyneiden hoitovastuu kuuluu asiakkaan kotikunnalle. Kuitenkaan ketään ei saa jättää heitteille, jos joku ohjataan meidän asiakkaaksi. Järjestömme tarjoaa ainoana Suomessa myös monia muita palveluita, jotka sopivat ikänsä myötä kuulon ja näön menettäville.

Lähteet:

Matti Ojamo: Näkövammarekisterin vuosikirja, Näkövammaisten Keskusliitto 2000.

Viita, Heli; Huttunen, Kerttu; Sorri, Martti: Korvat ja Kuuleminen, Suomen Kuurosokeat ry, 1998. ■

Mielipide: Keskustelua vammaluokituksista

Maisa Ritala

Eri tahoilla on käyty viime aikoina keskustelua Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenistön rajaamisesta. On esitetty mm että näkövammaisten ja kuulovammaisten vammaluokitus otettaisiin käyttöön, kun hyväksytään jäseniä. Luokitukset mittaavat vain kuulemistä tai näkemistä. Asteikkona käytetään keskeisen näön tarkkuutta ja desibelejä.

Toisaalta maassamme on herätty huomaamaan ikääntyvien ihmisten heikkenevä kuulo ja näkö. Ja vanhuksia on yhä kasvava joukko. Tutkimuksen myötä myös uusia kuulonäkövammoja tulee tietoisuuteen jatkuvasti.

Julkinen sektori (sosiaali- ja terveydenhuolto) ei ole ottanut kuulonäkövammaisten kuntoutusta hoitaakseen. Mieluumminkin on niin, että vastuu työnnetään yhdistyksellemme. Syynä on usein asiantuntemuksen puute. Yhdistyksemme lienee parhaiten palvellut kuulonäkövammaisia.

Mutta kuulonäkövammat eivät ole koskaan mitattavissa pelkästään keskeisen näön tarkkuudella tai kuulon aleneman mittaamisella. **Yhdistelmävamma on ihan oma vammansa.** Vammoja on miltei yhtä monenlaisia kuin on meitä jäseniä!

Voi olla esimerkiksi alentunut kontrastinäkö, puutteita näkökentässä, liikkeen näkemisessä - erilaisia puutteita, jotka mm vaikeuttavat kommunikaatiota tai turvallista liikkumista.

Samoin kuulon puolella voi olla desibelein mitaten hyvä kuulo, mutta puheenerotuskyky voi olla vaikka kuuroutumisen tasolla – tai päinvastoin! Kaikki yhdistelmät aina täydelliseen kuurosokeuteen ovat mahdollisia. Vammat voivat olla liittyneet toisiinsa tai kyse voi olla kahdesta erillisestä vammasta, mutta haitta on yhdistelmävamman haitta. Mutta eri ihmisten vammojen käytännön haittaa on hyvin vaikea edes verrata toinen toisiinsa!

Jos nyt lähdetään mittaamaan näkövammaisten ja kuulovammaisten vammaluokituksella, kuka voi saada yhdistyksemme palveluja tai olla jäsen. Jätämme monta ihmistä täysin avun saannin ulkopuolelle. Sitä tietoa ja osaamista, mitä yhdistyksemme työntekijöillä on, ei tällä hetkellä ole muualla. On myös keskusteluisa käynyt ilmi, että pelätään jäsenistömme kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien jäävän vähemmälle, jos ei kehitetä entistä tarkempaa luokitusta. Tuo pelko on varmasti turha.

Ehkä on löydettävissä jokin muu keino mitoittaa rajalliset resurssit paremmin? Voitaasiinko esimerkiksi ajatella, että yhdistyksemme työntekijät antaisivat kuntatasolle konsultointiapua ikääntyvien kuulonäkövammaisten aseman parantamisessa. Mutta yhdistyksen jäseneksi ja varsinaisten palvelujen piiriin otettaisiin vaikka vain työikäisenä tai sitä nuorempana vammautuneet? Ja jäsenyys sitten säilyisi läpi elämän?

Meillä on **kuurosokeuden määritelmä**, jota edelleen tulisi tehdä tunnetuksi, ja jota myös yhdistyksemme tulisi käyttää! Emme ole kuulo- tai näkövammaisia. Olemme kuulonäkövammaisia. ■

Näkövammaisten kirjasto kehittää äänikirjapalveluja

Raili Karisaari

Näkövammaisten kirjasto Celia on hyvää vauhtia siirtymässä digitaali-aikaan. Parin vuoden päästä kirjasto ottaa laajamittaisesti käyttöön uuden DAISY-järjestelmän. Se on kansainvälisesti kehitetty digitaalinen äänikirjajärjestelmä, joka on tarkoitettu näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten henkilöiden käyttöön. Sana DAISY tulee englanninkielisistä sanoista ”digital audio based information systems”. Digitaalisella äänikirjalla tarkoitetaan tietokoneelle äänitettyä, digitaalisesti tallennettua ihmisääntä.

Näihin päiviin asti näkövammaiset ovat käyttäneet analogisia äänikirjoja. Ne on äänitetty joko 2-raitakaseteille eli C-kaseteille, 4-raitakaseteille tai 6-raitakaseteille. Uusi DAISY-järjestelmä korvaa monet analogiset järjestelmät.

DAISY-äänikirjoilla on monia etuja verrattuna analogisiin äänikirjoihin. DAISY-kirja mahtuu useimmiten yhdelle CD ROM-levylle, kun vastaa-

vasti C-kasetteja tarvitaan yhdelle kirjalle keskimäärin 8 kappaletta. Hankala kasetin kääntäminen jää pois. ROM-levyn pieni koko on etu myös kirjastolle. DAISY-kirja vähentää kirjaston työvaiheita, säästää postimaksuja ja hyllytilaa.

Kuunteleminen vaivatonta

DAISY-äänikirjan lukeminen on vaivatonta verrattuna C-kasetteihin. Kun C-kasetilta etsitään tiettyä kirjan lukua, nauhaa voi joutua kelaamaan monta kertaa edestakaisin. DAISY-kirjassa siirrytään kirjan osikoita selaamalla suoraan oikeaan lukuun. Myös siirtyminen suoraan tietylle sivulle on mahdollista.

DAISY-äänikirjoja voi kuunnella juuri tähän tarkoitukseen kehitetyllä kuuntelulaitteella tai tietokoneella. Tarjolla Plectalk- ja Victor-merkkisiä kuuntelulaitteita. Niitä voi kuunnella myös joillakin MP3-kuuntelun mahdollistavilla CD-soittimilla. DAISY-äänikirjoja ei kuitenkaan voi kuunnella tavallisella musiikin kuunteluun tarkoitetulla CD-soittimella.

Jos äänikirjoja luetaan tietokoneella, tulee tietokoneessa olla CD-ase, äänikortti ja oma erillinen lukuohjelma. Lukuohjelmia on maksutta ladattavissa Ruotsin näkövammais-

ten kirjaston kotisivuilta www.tpb.se. Lukiessaan henkilö voi tehdä kirjaan merkintöjä samaan tapaan kuin näkevä henkilö alleviivaa painettua tekstiä. Tekstiin voi myös lisätä huomautuksia joko kirjoitettuna tai puhuttuna.

Rahoitus puuttuu

Celia-kirjaston tavoitteena on saada DAISY-järjestelmä laajamittaisesti käyttöön 2004-2007. Se edellyttää, että rahoitus järjestyy. Rahoitusta tarvitaan digitaaliseen äänikirjatuotantoon ja analogisen äänikirjakokelman digitointiin. Myös apuvälineitä joudutaan uusimaan.

Celia on osallistunut DAISY-järjestelmän kehittämistyöhön. Se tuottanut jo jonkin verran digitaalisia äänikirjoja. Niitä on kuitenkin vasta pieni osa lainattavista äänikirjoista. Kirjaston asiakkaat voivat kuitenkin lainata niitä kokeilukäyttöön, jos heillä on niille soveltuva kuuntelulaite.

Celia-kirjasto on valtion omistama erikoiskirjasto. Se tuottaa ja tarjoaa näkövammaisille äänikirjoja, pistekirjoja ja elektronisia kirjoja. Sen erityistehtävänä on tuottaa koululaisten ja opiskelijoiden tarvitsemat oppikirjat. ■

Sormiaakkosten käytöstä

*Riitta Lahtinen,
Kommunikaatioprojekti*

Olen kevään aikana videoinut kuurosokeiden henkilöiden sormiaakkosten käyttöä. Joitakin kirjaimia on hankala hahmottaa, ja ne menevät helposti sekaisin kuten A, E ja S. Sormiaakkosten paikat kämmenellä, sormittajien erilainen käsien koko ja tekotavat (motoriikka) ovat aina mukana, kun sormiaakkosia hahmotetaan.

Sormiaakkosia tehdään monella eri tavalla. Niiden hahmottamisessa käytetään tuntoaistia, liikeaistia ja mahdollisesti näköaistia. Sormiaakkosia vastaanottaessa kädestä käteen ne hahmotetaan tietyissä paikoissa kämmenen eri osissa. Sormittajan sormien liikkeet tuntuvat myös kämmenessä.

Näkeville ilmaan tehdyt sormiaakokset hahmotetaan lähinnä omien sormien ja nivelten liikeratoina. Jos vastaanottaja ei näe sormiaakkosia, ne tehdään hänen käteensä. Silloinkin sormittaja tuntee omien sormien ja käden asentojen liikkeet tunto- ja lii-

keaistilla. Lisäksi on tunnistettava toisen käden asento, jos sitä ei näe. Oma vapaa käsi voidaan ottaa mukaan tunnistamaan käden vastaanottamisen asento.

Kun sormitetaan kädestä käteen, osa henkilöistä tekee kirjaimet kämmenen pohjaan, osa peukalon hankaan, osa tuntuu vääntävän kättä ranteesta vaikeisiinkin asentoihin. Selkeimmin erotetaan ehkä peukalon hankaan tehdyt kirjaimet.

Sormittaessa on tärkeää löytää oikea istuma-asento ja sopiva käden korkeus. Jotkut henkilöt pitävät kättään ilmassa, jotkut laskevat sen tuolin käsinojalle tai pöydälle. Joillakin kyynärpään alla voi olla tyyny. Jos keskustelijat ovat ruumiinrakenteiltaan erikokoisia (lyhyt ja pitkä, pieni ja isokokoinen), tuolin korkeutta tulee säätää niin, että sormittaminen on helppoa tehdä ja vastaanottaa. Tärkeintä on, että molemmat henkilöt kokevat asennon mahdollisimman rennoksi ja joustavaksi. ■

Kupun uusi suunnittelija

Kuvapuhelin-projektia vetää nykyään **Mika Paavilainen**. Hän tuli Toimintakeskukseen helmikuun alkupuolella. Mika on jo ehtinyt käydä NUD:issa kuurosokeustyöntekijöiden peruskurssin ensimmäisen osan.

Aikaisemmin Mika on ollut töissä Tampereen Vuokratalosäätiöllä. Hän vastasi säätiön tietoverkosta. Hän otti siellä käyttöön suuren tietokantavelluksen. Mika kertoo, että hän on itseoppinut atk-ihminen, vaikka onkin avoimessa korkeakoulussa suorittanut tietojenkäsittelyopin opintoja.

Vapaa-ajalla Mika ei koske tietokoneisiin. Hän harrastaa purjehdusta Näsijärvellä. Mika asuu Tampereella. Hänellä on kolme tyttöä. Nuorin syntyi toukokuussa, vanhemmat tyttöt ovat 8- ja 6-vuotiaat. Mika on kolmenkymmenen ikävuoden puolivälissä. Hän on 187 senttiä pitkä. Hänellä on vaaleanruskeat, lyhyet hiukset. ■

Lukijan kirje

Loiskis! Menin aivan uppeluksiin

Eine Väisänen

Kerronpa vähän helmikuisia kokemuksiani uimahallissa käynniltä. Olin tilannut tulkikseni **Tuuli Kilpelän**, joka tuli minua kotoani hakemaan. Soitimme yhdessä taksin, joka vei meidät Jyväskylän AaltoAlvari –kylpylään.

Ensin kävimme saunassa ja suihkussa. Puimme uimapuvut päällemme ja molemmat kastauduimme kylmäaltaassa. Pesuhuoneessa oli paljon ihmisiä, koululaisia ja äitejä pienten lastensa kanssa. Menimme allasosastolle kylpylään. Vesi tuntui mukavan lämpimältä kylmän kylvyn jälkeen. Minulla ei ollut uimalaseja, ja kävimme pyytämässä uinninvalvojalta laseja lainaksi. Ystävällinen mieshenkilö antoi lasit ja sanoi, että saan ne omaksi. Joku oli vuosia sitten unohtanut ne hallille eikä ollut tullut niitä hakemaan.

Kävimme pyöreässä altaassa, jossa vesi virtasi hurjasti. Kävimme aalto-altaassa sekä 50 metrin altaassa. Mukavan käynnin jälkeen kävimme vielä juomassa hyvät kahvit hallin kahviossa ja juttelimme mukavia.

Tykkäsin kovasti uimahallissa käynnistä, ja päätin mennä toisenkin kerran. Mutta maanantain sijasta päätimme perjantaina, koska maanantaisin uimahallissa on niin paljon lapsia ja koululaisia.

Seuraavana perjantaina menimme saman tulkin kanssa uudestaan uimaan. Tulkki kysyi minulta, haluaisinko kokeilla vesiliukumäkeä ja minähän halusin! Liukumäessä ei saa laskea kuin yksi ihminen kerrallaan, ja tulkki yritti selittää minulle, että hän

laskee ensin ja odottaa alhaalla. Minun pitäisi laskea kymmeneen ja tulla sitten perässä. Ymmärsin kuitenkin väärin ja jäin liukumäen yläosaan istumaan virtaavaan veteen. Tulkki oli kovasti ihmetellyt kun minua ei kuulunutkaan ja oli huolissaan. Jos hän lähtee katsomaan missä viivyn, niin varmasti menemme ristiin ja minä lasken alas juuri sillä hetkellä. No, tulkki kuitenkin kipaisi portaat ylös ja huomasi, että minun taakseni oli jo kerääntynyt pieni jono ihmisiä, jotka vähän kummastelivat, miksiköhän tuo vanha rouva tuossa istuskelee..

Takanani oli ystävällinen mies, joka lupasi antaa merkin taputtamalla minua olkapäähän. Näin tiesin, milloin voin laskea. Tuuli meni taas ensin, ja minä perässä. Loiskis!

Tuuli ja muut ympärillä olleet ihmiset nauroivat, kun menin aivan uppeluksiin ja katosin hetkeksi kokonaan pinnan alle ja ponnahtin sieltä pintaan kuin korkki. Eräs mies sanoi, että on siinä rohkea tyttö! Sen jälkeen kävimme taas aalloissa keinumassa styroksikellukkeen päällä, saunoimme ja lopuksi kahvitelimme. Kyllä uiminen on mukavaa!

Lopuksi kiitos Tuuli-tulkille, joka osasi turvallisesti opastaa liukkailla uimahallin lattioilla. Toivotan hyvää kesää kaikille teille! ■